

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Prokurator Generalny – Minister Sprawiedliwości, www.pk.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Prosecutor General for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Prokurator Generalny – Minister Sprawiedliwości, www.pk.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Prokuratora Generalnego wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA BULIGA przeciwko RUMUNII

(Skarga nr 22003/12)

WYROK

Artykuł 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d) (aspekt karny) • Sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy • Skazanie skarżącego za występki przez sąd na podstawie decydującego dowodu z zeznań nieobecnych świadków • Ogólne gwarancje rzetelności wynikające z art. 6, mające zastosowanie do wszystkich postępowań karnych, niezależnie od czynu • Niemożność przesłuchania świadków przez sąd krajowy, niestanowiąca ważnego powodu ich nieobecności • Brak wystarczających czynników równoważących w celu zrehabilitowania utrudnień nałożonych na obronę

Artykuł 41 • Słuszne zadośćuczynienie • Wznowienie postępowania krajowego najwłaściwszą formą zadośćuczynienia, zważywszy na charakter zarzutów sformułowanych przez skarżącego • Krzywda zrehabilitowana jedynie zadośćuczynieniem za szkodę niemajątkową

STRASBURG

16 lutego 2021 r.

OSTATECZNY

31/05/2021

Wyrok stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Buliga przeciwko Rumunii

Europejski Trybunał Praw Człowieka (sekcja czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Yonko Grozev, *Przewodniczący*,
Krzysztof Wojtyczek,
Faris Vehabović,
Gabriele Kucsko-Stadlmayer,
Pere Pastor Vilanova,
Jolien Schukking,
Ana Maria Guerra Martins, *Sędziowie*,

oraz Andrea Tamietti, *Kanclerz sekcji*,

uwzględniając:

skargę (nr 22003/12) przeciwko Rumunii wniesioną do Trybunału w dniu 3 listopada 2011 r. na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela Rumunii, pana Ionela Petrică Buligę („skarżący”);

decyzję o zakomunikowaniu sprawy rządowi Rumunii („Rząd”);

decyzję o udzieleniu skarżącemu zezwolenia na reprezentowanie samego siebie (Reguła 36 § 2 Regulaminu Trybunału) i używanie języka rumuńskiego w pisemnych oświadczeniach (Reguła 34 § 4);

uwagi przedstawione przez strony,

zważywszy, że pani Iulia Antoanella Motoc, sędzia wybrana z ramienia Rumunii, była niezdolna do udziału w sprawie (Reguła 28 Regulaminu Trybunału), Przewodniczący Izby postanowił wyznaczyć pana Krzysztofa Wojtyczka, sędziego wybranego z ramienia Polski, do udziału w sprawie w charakterze sędziego *ad hoc* (artykuł 26 ust. 4 Konwencji oraz Reguła 29 § 1);

obradując na posiedzeniach niejawnych w dniach 9 listopada 2020 r. i 12 stycznia 2021 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

WPROWADZENIE

1. Sprawa dotyczy zarzutów, że postępowanie przeciwko skarżącemu w sprawie karnej o występki było nierzetelne w zakresie, w jakim sąd oparł się na zeznaniach świadków, którym skarżący nie był w stanie zadać pytań.

FAKTY

2. Skarżący urodził się w 1984 r. i mieszka w Gierze.

3. Rząd był reprezentowany przez swojego pełnomocnika, którym ostatnio była pani O.F. Ezer z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

4. Stan faktyczny sprawy, przedstawiony przez strony, można streścić następująco.

5. W dniu 31 marca 2010 r. prokuratura przy Sądzie Rejonowym w Decie wszczęła postępowanie przeciwko skarżącemu w sprawie karnej o kilka czynów polegających na kradzieży metalowego ogrodzenia, które w tamtym czasie były karane na mocy art. 208 § 1 i 209 § 1 lit. g) kodeksu karnego („k.k.”) w związku z art. 41 § 2 k.k. (zob. paragraf 13 poniżej).

6. Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2010 r. prokuratura umorzyła postępowanie. Uznała, że skarżący popełnił zarzucane mu czyny, ale nie były one na tyle poważne, aby stanowić przestępstwo. W związku z tym nałożyła grzywnę administracyjną w wysokości 350 lejów rumuńskich (RON – około 85 euro (EUR) w tamtym czasie). Skarżący zaskarżył to postanowienie i w dniu 16 lipca 2010 r. zostało ono utrzymane w mocy przez prokuratora naczelnego prokuratury przy Sądzie dla Okręgu Temesz.

7. W dniu 6 sierpnia 2010 r. skarżący zaskarżył postanowienia prokuratury przed Sądem Rejonowym w Decie na podstawie art. 278¹ kodeksu postępowania karnego („k.p.k.”, zob. paragraf 15 poniżej). Zaproponował, że przedłoży dodatkowy materiał dowodowy, i wniósł o przesłuchanie świadków przez sąd celem udowodnienia niewinności.

8. Prawomocnym postanowieniem z dnia 21 października 2010 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek dowodowy skarżącego, uzasadniając to tym, że sąd nie mógł przesłuchać świadków. Uznał jednak, że materiał dowodowy zebrany przez prokuraturę jest niewystarczający, i z tego powodu uwzględnił zastrzeżenie i przekazał sprawę prokuraturze. Nakazał prokuraturze dalsze prowadzenie dochodzenia i przesłuchanie skarżącego oraz zaproponowanych przez niego świadków.

9. W dniu 8 marca 2011 r. skarżący został wezwany do stawienia się w prokuraturze. Został poinformowany o stawianych mu zarzutach i przesłuchany. Zaprzeczył, że dopuścił się kradzieży, zaproponował świadków i wniósł o dopuszczenie dowodu z dwóch opinii biegłych w celu udowodnienia, że ogrodzenie na jego posesji różniło się od tego, które zostało skradzione. Przesłuchano kilku świadków, w tym niektórych zaproponowanych przez skarżącego, oraz zbadano materiał dowodowy przedstawiony przez niego celem uzasadnienia zakupu metalowego ogrodzenia. W dniu 27 kwietnia 2011 r. prokurator naczelny prokuratury przy Sądzie Rejonowym oddalił wniosek skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych, stwierdzając, że zgromadzono już materiał dowodowy (w szczególności zeznania świadków) wystarczający do podjęcia decyzji oraz że ze względu na upływ czasu opinia biegłego nie jest już przydatna. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez prokuratora naczelnego prokuratury przy Sądzie Okręgowym. Wygląda na to, że wszystkie zeznania zostały odebrane pod nieobecność skarżącego lub reprezentującego go prawnika.

10. W dniu 9 czerwca 2011 r. prokuratura przy Sądzie Rejonowym ponownie podjęła decyzję o umorzeniu postępowania karnego i nałożyła grzywnę administracyjną w wysokości 800 RON (około 190 EUR w tamtym

czasie). W dniu 29 czerwca 2011 r. postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez prokuratora naczelnego prokuratury przy Sądzie Okręgowym.

11. Skarżący wyraził zastrzeżenie, argumentując, że sugerowany przez niego materiał dowodowy został odrzucony przez prowadzących dochodzenie. Zakwestionował również prawdziwość zeznań niektórych świadków, które jego zdaniem zostały odebrane pod przymusem przez funkcjonariusza policji prowadzącego dochodzenie.

12. Ostatecznym postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2011 r. Sąd Rejonowy oddalił zastrzeżenie. Po pierwsze sąd oddalił wniosek skarżącego o dopuszczenie badania biegłego na tej podstawie, iż materiał dowodowy nie stanowił „nowych dokumentów”, czyli jedyne rodzaju materiału dowodowego, który sąd mógł przeprowadzić (zgodnie z art. 278¹ § 7 k.p.k., cyt. w paragrafie 15 poniżej). Sąd zauważył ponadto, że dwóch świadków pierwotnie przesłuchanych przez prokuratora przesłuchano ponownie, a siedmiu nowych świadków, z których niektórzy zostali zaproponowani przez skarżącego, również złożyło zeznania przed prokuratorem. Sąd uznał, że materiał dowodowy w aktach sprawy został prawidłowo zebrany i zinterpretowany. Sąd stwierdził, co następuje:

„Sąd stwierdza, że prokurator prawidłowo ustalił [...], że [skarżący] dokonał kradzieży [...] metalowego ogrodzenia [...]”

ISTOTNE RAMY PRAWNE

13. Odpowiednie przepisy kodeksu karnego („k.k.”) obowiązujące w czasie zdarzeń będących przedmiotem niniejszej sprawy miały następujące brzmienie:

Artykuł 1 – Cel prawa karnego

„Prawo karne chroni przed przestępstwami Rumunię, suwerenność, niepodległość, jedność i niepodzielność państwa, osobę, jej prawa i wolności, mienie i praworządność.”

Artykuł 17 – Podstawowe znamiona przestępstwa

„Przestępstwo jest czynem, który stwarza zagrożenie społeczne, jest popełniony z winy umyślnej (*vinovăție*) i jest przewidziany w prawie karnym.

Przestępstwo jest jedyną podstawą odpowiedzialności karnej.”

Artykuł 18 – Zagrożenie społeczne czynu

„Czyn stwarzający zagrożenie społeczne w rozumieniu prawa karnego oznacza każde działanie lub zaniechanie, które narusza jedną z wartości wymienionych w art. 1 i za które wymagane jest nałożenie kary.”

Artykuł 18¹ – Czyn niestwarzający zagrożenia społecznego, jakie stwarza przestępstwo

„1. Czyn karalny na mocy prawa karnego nie stanowi przestępstwa, jeżeli ze względu na minimalną ingerencję w jedną z wartości chronionych przez prawo karne i w oczywisty sposób nieznaczny charakter swojej szczególnej istoty, nie stwarza zagrożenia społecznego o takim stopniu, jakie stwarza przestępstwo.

2. Określając stopień zagrożenia społecznego, należy wziąć pod uwagę sposób i środki popełnienia czynu, zamierzony cel, okoliczności popełnienia czynu, skutek, jaki nastąpił lub mógł nastąpić, a także charakter i zachowanie sprawcy, jeżeli jest znany.

3. W przypadku takiego czynu prokurator lub sąd nakłada jedną z sankcji administracyjnych przewidzianych w art. 91”

Artykuł 41 – Przestępstwa ciągłe i złożone

„2) Przestępstwo uznaje się za ciągłe, gdy osoba w różnym czasie, ale w tym samym celu, dopuszcza się działań lub zaniechań, z których każde stanowi w istocie to samo przestępstwo.”

Artykuł 90 – Warunki zastąpienia [odpowiedzialności karnej]

„1) Sąd może zastąpić odpowiedzialność karną [...] sankcją administracyjną, jeżeli spełnione są następujące warunki:

a) jeżeli karą prawnie przewidzianą za przestępstwo jest pozbawienie wolności na okres nieprzekraczający jednego roku lub grzywna, lub w przypadku przestępstw przewidzianych w art. 208, art. 213, art. 215 § 1, art. 215¹ § 1, art. 217 § 1, art. 219 § 1, jeżeli wartość szkody nie przekracza 10 lejów rumuńskich, lub w przypadku przestępstwa przewidzianego w art. 249, jeżeli wartość szkody nie przekracza 50 lejów rumuńskich;

b) ze względu na szczególną istotę i okoliczności, w których został popełniony, czyn charakteryzuje się niskim stopniem zagrożenia społecznego i nie doprowadził do poważnych skutków;

c) szkoda spowodowana przestępstwem została w pełni naprawiona do czasu wydania postanowienia;

d) sprawca żałuje popełnienia czynu;

e) istnieją wystarczające informacje wskazujące, że sprawca może zostać zrehabilitowany bez kary.

2) Odpowiedzialności karnej nie można zastąpić inną sankcją, jeżeli sprawca został uprzednio skazany lub dwukrotnie nałożono na niego sankcje administracyjne [...]”

Artykuł 91 – Sankcje administracyjne

„W przypadku gdy sąd nakazuje zastąpienie odpowiedzialności karnej, nakłada jedną z następujących sankcji administracyjnych:

[...]

c) grzywnę w wysokości od 10 do 1 000 lejów.”

Tytuł III: Przestępstwa przeciwko mieniu
Artykuł 208 – Kradzież

„1) Zabór lub zatrzymanie mienia ruchomego znajdującego się w posiadaniu innej osoby bez jej zgody w celu przywłaszczenia podlega karze pozbawienia wolności od roku do [dwunastu] lat.”

Artykuł 209 – Kradzież kwalifikowana

„1) Kradzież popełniona w którychkolwiek z następujących okoliczności:

[...]

g) w nocy;

[...]

podlega karze pozbawienia wolności od [trzech] do [piętnastu] lat”

14. W dniu 1 lutego 2014 r. w pozwanym państwie wszedł w życie nowy kodeks karny („nowy k.k.”). Przepisy, które miałyby zastosowanie do sytuacji podobnej do tej podniesionej w niniejszej sprawie, brzmią następująco:

Artykuł 80 – Warunki odstąpienia od wymierzenia kary

„1) Sąd może postanowić o odstąpieniu od wymierzenia kary, jeżeli spełnione są następujące warunki:

a) popełnione przestępstwo ma mniejszą wagę, zważywszy na charakter i zakres skutków, użyte środki, sposób i okoliczności popełnienia czynu, motyw i zamierzony jego cel;

b) sąd uznaje, że z uwagi na sprawcę, jego wcześniejsze zachowanie, wysiłki podjęte przez niego w celu usunięcia lub ograniczenia skutków przestępstwa, a także możliwości jego poprawy, nałożenie kary byłoby niewłaściwe ze względu na konsekwencje, jakie miałyby to dla sprawcy.

2) Nie jest możliwe odstąpienie od wymierzenia kary, jeżeli:

a) sprawca został uprzednio skazany, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 42 lit. a) i b) [czyny, które nie są już zabronione prawem karnym, oraz przestępstwa, które zostały objęte amnestią] lub gdy nastąpiła resocjalizacja lub zostały dotrzymane terminy resocjalizacji;

b) sprawca skorzystał z odstąpienia od wymierzenia kary w okresie dwóch lat poprzedzających datę popełnienia przestępstwa, za które jest obecnie sądzony;

c) sprawca uchyla się od dochodzenia, śledztwa lub procesu w sprawie karnej bądź usiłuje zapobiec ustaleniu prawdy lub identyfikacji i ściganiu sprawcy lub innych uczestników;

d) karą prawnie przewidzianą za popełnione przestępstwo jest kara pozbawienia wolności przekraczająca pięć lat.

3) W przypadku zbiegu przestępstw, odstąpienie od wymierzenia kary można orzec, jeżeli dla każdego przestępstwa w zbiegu spełnione są warunki określone w ust. 1 i ust. 2 powyżej.”

15. Odpowiednie przepisy kodeksu postępowania karnego („k.p.k.”), obowiązujące w czasie istotnym dla sprawy, mają następujące brzmienie:

Artykuł 10 – Przypadki, w których postępowanie w sprawie karnej nie zostaje wszczęte lub zostaje umorzone

„1. Postępowania w sprawie karnej nie można wszcząć lub kontynuować, jeżeli:

[...]

b¹) czyn nie stwarzał zagrożenia społecznego o poziomie wymaganym do zakwalifikowania czynu jako przestępstwa;”

Artykuł 11 – Zakończenie dochodzenia lub śledztwa, postępowania w sprawie karnej, uniewinnienie i zakończenie procesu karnego

„W przypadku zaistnienia któregokolwiek z przypadków określonych w art. 10:

1. W toku postępowania w sprawie karnej prokurator na wniosek organu ścigania lub *proprio motu* zarządza: [...]

b) umorzenie postępowania (*scoaterea de sub urmărire*) na korzyść podejrzanego lub oskarżonego w przypadkach określonych w art. 10 lit. a)-e).

[...]”.

Artykuł 172 – Prawa przysługujące obrońcy

„1) W toku dochodzenia lub śledztwa obrońca oskarżonego lub podejrzanego ma prawo uczestniczyć we wszelkich czynnościach dochodzenia lub śledztwa oraz może składać wnioski i przedkładać dokumenty. Czynności dochodzenia lub śledztwa mogą mieć miejsce nawet pod nieobecność obrońcy, jeśli istnieją dowody na to, że zawiadomiono go o dacie i godzinie czynności. Zawiadomienia dokonuje się telefonicznie, faksem, przez Internet lub w inny sposób, a następnie sporządza się protokół w tym zakresie.

[...]

3) Jeżeli obrońca jest obecny podczas czynności śledztwa lub dochodzenia, jego obecność należy odnotować, a [odpowiedni dokument] zostanie również podpisany przez obrońcę.

[...]

6) Obrońca ma prawo złożyć zażalenie zgodnie z art. 275, jeżeli jego wnioski nie zostaną uwzględnione [...]”

Artykuł 275 – Prawo do złożenia zażalenia

„Każdy ma prawo złożyć zażalenie na środki i postanowienia podjęte w toku dochodzenia lub śledztwa, jeśli naruszyły one jego uzasadnione interesy [...]”.

Artykuł 278 – Zażalenie na czynności prokuratora

„Zażalenia na środki i postanowienia podjęte przez prokuratora lub wykonane na jego wniosek rozpatruje [...] prokurator naczelny właściwego wydziału [...]”

Artykuł 278¹ – Zażalenie skierowane do sędziego na postanowienie prokuratora lub decyzję o niepociągnięciu do odpowiedzialności

„1) Po oddaleniu przez prokuratora zażalenia złożonego na podstawie art. 275-278 w odniesieniu do postanowienia o umorzeniu dochodzenia lub śledztwa [...] lub decyzji o niepociągnięciu do odpowiedzialności (*neurmărire penală*) [...], pokrzywdzony lub każda inna osoba, której uzasadnione interesy zostały naruszone, ma prawo w terminie dwudziestu dni od zawiadomienia o postanowieniu lub decyzji złożyć zażalenie do sędziego sądu zwykle właściwego do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji.

[...]

7) Sędzia orzekający w przedmiocie zażalenia weryfikuje postanowienie lub zarządzenie prokuratora na podstawie materiałów i dowodów w aktach sprawy oraz wszelkich nowych dokumentów, które zostały przedłożone.

8) Sędzia podejmuje jedną z następujących decyzji:

a) odrzuca zażalenie w drodze postanowienia jako zażalenie wniesione po terminie, niedopuszczalne lub bezzasadne i utrzymuje w mocy zaskarżone postanowienie lub zarządzenie;

b) uwzględnia zażalenie w drodze postanowienia, uchyla postanowienie lub zarządzenie prokuratora i przekazuje sprawę prokuraturze w celu wszczęcia lub wznowienia dochodzenia lub śledztwa stosownie do okoliczności. Sędzia podaje powody, dla których przekazał sprawę prokuratorowi, oraz wskazuje fakty i okoliczności, które należy zweryfikować, jak też dowody, które należy zebrać;

c) uwzględnia zażalenie w drodze postanowienia o środku tymczasowym, uchyla postanowienie lub zarządzenie prokuratora i, jeżeli materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy jest wystarczający, rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji, przy czym stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące postępowania w pierwszej instancji oraz postępowania odwoławczego.

[...]

10) Decyzja wydana na podstawie ust. 8 jest ostateczna.”

16. W dniu 1 lutego 2014 r. w pozwanym państwie wszedł w życie nowy kodeks postępowania karnego („nowy k.p.k.”). Procedura przewidziana w art. 278¹ k.p.k. została zastąpiona nową procedurą, opisaną w art. 340 nowego k.p.k., który brzmi następująco:

Artykuł 340 – Zażalenie na postanowienie o niepociągnięciu do odpowiedzialności lub o nieprzedstawieniu zarzutów

„(1) Każdy, kogo zażalenie na postanowienie o niepociągnięciu do odpowiedzialności (*clasare*), podjęte w zarządzeniu prokuratora lub akcie oskarżenia, zostało oddalone zgodnie z art. 339 [zażalenia na czynności lub postanowienia prokuratora], może wnieść zażalenie w terminie [dwudziestu] dni od daty zawiadomienia o postanowieniu sędziego izby prejudykalnej sądu, który zgodnie z prawem miałby rozpoznać sprawę w pierwszej instancji.”

17. W dwóch postanowieniach wydanych w 2004 i 2006 r. rumuński Sąd Konstytucyjny orzekł, że ograniczenie materiału dowodowego, który może być badany w ramach procedury przewidzianej w art. 278¹ k.p.k., było uzasadnione szczególnym charakterem tej procedury. W szczególności

WYROK BULIGA przeciwko RUMUNII

procedura ta (zastosowana przez skarżącego w niniejszej sprawie) nie dotyczyła meritum sprawy karnej, a miała na celu jedynie weryfikację zgodności postanowień prokuratora z prawem. Sąd Konstytucyjny uznał, że zgodnie z procedurą weryfikacja ta polegała na badaniu dokumentów w aktach sprawy karnej, stanowiących podstawę postanowienia prokuratora.

18. Egzekucja grzywny administracyjnej nałożonej na podstawie art. 18¹ k.k. została przeprowadzona zgodnie z procedurą przewidzianą w rozporządzeniu rządu nr. 2/2001, które w tamtym czasie brzmiało następująco:

Artykuł 39

„Egzekucji kary grzywny dokonuje:

a) organ, do którego należy urzędnik administracyjny, w każdym przypadku gdy odwołanie od decyzji administracyjnej dotyczącej naruszenia nie zostało wniesione w prawnie przewidzianym terminie;

(b) sąd we wszystkich innych przypadkach.”

Artykuł 39¹

„1) Jeżeli sprawca nie uiszczył grzywny w terminie [trzydziestu] dni od dnia, w którym grzywna [tj. postanowienie o jej nałożeniu] stała się ostateczna, i nie ma możliwości jej wyegzekwowania, zawiadamia on sąd, na którego obszarze właściwości terytorialnej popełniono przestępstwo, w celu uzyskania zamiany grzywny na karę prac społecznych z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, części grzywny, która została uiszczona.

2) Jeżeli sprawca, wezwany przez sąd, nie uiszczył grzywny w terminie określonym w ust. 1, sąd zamienia grzywnę na karę prac społecznych w maksymalnym wymiarze [pięćdziesięciu] godzin, a w przypadku nieletnich w wieku powyżej 16 lat – w maksymalnym wymiarze [dwudziestu pięciu] godzin.

3) Od postanowienia o pracach społecznych przysługuje odwołanie.

4) Służba cywilna przy sądzie rejonowym, na którego obszarze właściwości terytorialnej doszło do naruszenia przepisów, jest odpowiedzialna za wykonanie takich orzeczeń we współpracy z wydziałami specjalnymi lokalnych władz publicznych.”

19. W okresie, w którym doszło do zdarzeń będących przedmiotem niniejszej sprawy, sądy nie dysponowały zdolnością zamiany niezapłaconej grzywny administracyjnej na środek pozbawienia wolności. Opcję tą, która była dostępna w przeszłości, usunięto z ustawy w 2003 r. (aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje, zob. *Anghel przeciwko Rumunii*, skarga nr 28183/03, §§ 39 i 52, 4 października 2007 r., oraz *Nicoleta Gheorghe przeciwko Rumunii*, skarga nr 23470/05, §§ 16 i 31, 3 kwietnia 2012 r.).

20. W okresie istotnym dla sprawy ustawa o rejestrze karnym (nr 290/2004) zawierała następujące przepisy:

Artykuł 9

„Wpis w rejestrze karnym danej osoby zawiera następujące informacje:

WYROK BULIGA przeciwko RUMUNII

- a) sankcje karne [...] nałożone prawomocnym orzeczeniem sądu;
- b) [...] grzywny administracyjne nałożone na mocy przepisów kodeksu karnego, [...]"

Artykuł 17

„Zaświadczenie z rejestru karnego zawiera sankcje karne nałożone prawomocnymi orzeczeniami sądu.”

Artykuł 21

„2) Gdy kopia wpisu do rejestru karnego zostaje przesłana do organu sądowego, dołącza się również informacje o sankcjach administracyjnych nałożonych na mocy przepisów kodeksu karnego.”

Artykuł 27

„1) Każdy ma prawo uzyskać zaświadczenie z rejestru karnego dotyczące jego osoby.”

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 6 KONWENCJI

21. Skarżący zarzucił, że postępowanie w sprawie karnej przeciwko niemu nie było rzetelne, sprzecznie z wymogami artykułu 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d) Konwencji, które to przepisy brzmią następująco:

„1. „Każdy ma prawo do sprawiedliwego [...] rozpatrzenia jego sprawy [...] przez [...] sąd [...] przy rozstrzyganiu o [...] zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej.

[...]

3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:

[...]

d) przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz żądania obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia;

[...]”

A. Dopuszczalność

1. Właściwość rzeczowa (*ratione materiae*) Trybunału

(a) Stanowiska stron

22. Rząd argumentował, że postępowanie krajowe, które doprowadziło do wydania ostatecznego postanowienia z dnia 23 sierpnia 2011 r., nie było postępowaniem w sprawie karnej w rozumieniu art. 6 Konwencji. Według niego skarga była więc niezgodna *ratione materiae* z wymogami Konwencji.

23. Skarżący nie ustosunkował się do tej kwestii.

(b) Ocena Trybunału

(i) Ogólne zasady

24. Pojęcie „oskarżenia w sprawie karnej” w art. 6 ust. 1 jest pojęciem autonomicznym (zob. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii* [WI], skarga nr 55391/13 i dwie pozostałe, § 122, 6 listopada 2018 r.). W utrwalonym orzecznictwie Trybunału określone zostały trzy kryteria powszechnie zwane „kryteriami Engela”, które należy zastosować przy ustalaniu, czy doszło do „oskarżenia w sprawie karnej” (zob. *Engel i Inni przeciwko Holandii*, 8 czerwca 1976 r., § 82, seria A nr 22). Pierwszym kryterium jest klasyfikacja prawna czynu w prawie krajowym, drugim jest charakter czynu, a trzecim stopień surowości kary grożącej danej osobie. Kryterium drugie i trzecie mają charakter alternatywny, a niekoniecznie kumulatywny. Nie wyklucza to jednak podejścia kumulatywnego, w sytuacji gdy odrębna analiza każdego z kryteriów nie pozwala wyciągnąć jasnego wniosku co do istnienia oskarżenia w sprawie karnej (zob. m.in. *Jussila przeciwko Finlandii* [WI], skarga nr 73053/01, § 30-31, ETPCz 2006-XIV oraz *Ezeh i Connors przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [WI], skargi nr 39665/98 i 40086/98, § 82, ETPCz 2003-X). Na potrzeby zastosowania karnego aspektu art. 6 Konwencji nie jest rozstrzygający sam fakt, że dane przestępstwo nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności, ponieważ, jak Trybunał wielokrotnie podkreślał, względny brak surowości kary nie może pozbawić przestępstwa jego nieodłącznie karnego charakteru (zob. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá*, cyt. powyżej, § 122).

(ii) Zastosowanie tych zasad do faktów rozpatrywanej sprawy

25. Trybunał zbada, czy zgodnie z wyżej wymienionymi kryteriami Engela nałożenie na skarżącego grzywny administracyjnej za przestępstwo, o które został oskarżony, jest objęte pojęciem „postępowania w sprawie karnej”.

(1) Charakterystyka prawna przestępstwa w ramach prawa krajowego

26. Trybunał zauważa na wstępie, że skarżącemu postawiono zarzut kradzieży kwalifikowanej, tj. przestępstwa zabronionego na mocy art. 208 i 209 k.k. (zob. paragrafy 5 i 13 poniżej). Bezsporne jest zatem, że rzeczony czyn został zakwalifikowany jako przestępstwo w prawie krajowym.

27. Trybunał również zauważa jednak zastosowanie w niniejszej sprawie art. 18¹ k.k., który stanowi, że czyn podlegający prawu karnemu nie stanowi przestępstwa, jeżeli ze względu na jego minimalną ingerencję w jedną z wartości chronionych przez prawo karne i szczególną istotę, nie jest wystarczająco poważny (zob. paragraf 13 powyżej). W tych okolicznościach prokurator miał prawo postanowić o umorzeniu postępowania i zamiast

nałożyć sankcję karną przewidzianą w definicji przestępstwa, o które dana osoba została oskarżona, nałożyć inną karę, którą również przewidywał k.k., określoną niemniej jako kara „administracyjna” (zob. *Mihalache przeciwko Rumunii* [WI], skarga nr 54012/10, § 58, 8 lipca 2019 r.).

28. W przedmiotowej sprawie postanowieniami z dnia 18 czerwca 2010 r. i 9 czerwca 2011 r. prokuratura umorzyła postępowanie przeciwko skarżącemu, zauważając, że chociaż popełnione czyny podlegały prawu karnemu, nie stanowiły one przestępstw, i zamiast tego nałożyła grzywnę administracyjną (zob. paragrafy 6 i 10 powyżej). Niezależnie od powyższego, charakterystyka w ramach prawa krajowego stanowi jedynie punkt wyjścia, a udzielone w ten sposób wskazania mają jedynie wartość formalną i względną (zob. m.in. *Engel i Inni*, cyt. powyżej, § 82). Trybunał przeprowadzi zatem bardziej szczegółową analizę rzeczywistego charakteru przepisu krajowego stanowiącego podstawę prawną kary nałożonej na skarżącego i jej surowości (zob. *mutatis mutandis*, *Mihalache*, cyt. powyżej, § 58).

(2) Rzeczywisty charakter mających zastosowanie przepisów prawnych

29. Z natury [*przepis regulujący*] badane przestępstwo ma na celu ochronę mienia – wartości, która podlega prawu karnemu (zob. paragraf 13 powyżej). Przepisy art. 208 i 209 k.k. miały zastosowanie, zgodnie z art. 1 i 17 k.k., do każdego, kto popełnia z winą umyślną czyn zabroniony prawem karnym. Należy zatem zauważyć, że chociaż czyny, o które skarżący został oskarżony, nie zostały uznane przez prokuratorów za przestępstwo, to jednak mieściły się w zakresie przepisu prawa karnego.

30. Fakt, że czyny przestępne, o które skarżący został oskarżony, zostały uznane za w oczywisty sposób nieznaczne ze względu na ich minimalną ingerencję w jedną z wartości chronionych przez prawo karne i na ich szczególną istotę, sam w sobie nie wyklucza zakwalifikowania ich jako czynów „zagrożonych karą” w autonomicznym rozumieniu tego pojęcia określonym przez Konwencję, ponieważ żadne postanowienie Konwencji nie sugeruje, jakoby warunkiem koniecznym zagrożenia karą w rozumieniu kryteriów Engela była pewna waga czynu (zob. *Ezeh i Connors*, cyt. powyżej, § 104, oraz *Mihalache*, cyt. powyżej, § 60).

31. Z tych względów Trybunał uznaje, że przepis prawny, na podstawie którego prokuratura ścigała i ukarała skarżącego w drodze postanowień prokuratora z dnia 18 czerwca 2010 r. (zob. paragraf 6 powyżej) i 9 czerwca 2011 r. (zob. paragraf 10 powyżej), utrzymanymi następnie w mocy ostatecznym postanowieniem sądu z dnia 23 sierpnia 2011 r. (zob. paragraf 12 powyżej), miał charakter karny.

(3) Stopień surowości kary

32. Wreszcie Trybunał przypomina, że stopień surowości kary jest określany przez odniesienie do maksymalnego jej wymiaru przewidzianego w odpowiednich przepisach. Kara nałożona w rzeczywistości jest istotna dla rozstrzygnięcia sprawy, ale nie może umniejszać znaczenia kary, która pierwotnie groziła sprawcy (patrz *Mihalache*, cyt. powyżej, § 61, z dalszymi odniesieniami).

33. W niniejszej sprawie maksymalny wymiar kary prawnie przewidziany za popełnienie przedmiotowego przestępstwa wynosił dwanaście lat pozbawienia wolności (zob. paragraf 13 powyżej). Ponadto nawet jeśli prokuratura nie uznała, że badane czyny stanowiły przestępstwo w rozumieniu prawa karnego, to i tak była zobowiązana przepisami prawa do wymierzenia kary w sytuacji, gdy podstawą prawną umorzenia postępowania był art. 18¹ k.k. W niniejszej sprawie skarżący został ukarany grzywną w wysokości 800 RON (około 190 EUR w tamtym czasie) za czyny, o które został oskarżony, co jest kwotą zbliżoną do maksymalnej kwoty dozwolonej w art. 91 k.k. (zob. paragraf 13 powyżej).

34. Trybunał zauważa również, że chociaż w k.k. określono tę karę jako karę „administracyjną”, to celem grzywny nie było naprawienie szkody wyrządzonej przez skarżącego, lecz ukaranie i zniechęcenie go do dalszych czynów zabronionych (zob. *Mihalache*, cyt. powyżej, § 62, z dalszymi odniesieniami). Grzywna nałożona na skarżącego miała zatem cel sankcyjny i odstrasżający, a zatem była zbliżona do sankcji karnej, mimo że w systemie krajowym była zaklasyfikowana jako grzywna „administracyjna”. Fakt, że skarżącemu nie groziła kara pozbawienia wolności nawet w przypadku nieuiszczenia grzywny (zob. paragraf 19 powyżej), nie wpływa na ten wniosek.

35. Podobnie nawet jeśli w zaświadczeniu z rejestru karnego dla osoby zainteresowanej nie znajdują się informacje o grzywnach administracyjnych, takich jak ta nałożona na skarżącego w niniejszej sprawie, to informacje te są jednak dostępne dla organów sądowych na tej samej podstawie, co informacje dotyczące wszelkich innych sankcji karnych nałożonych na daną osobę (zob. paragraf 20 powyżej).

(4) Wnioski dotyczące charakteru postępowania prowadzącego do wydania ostatecznego postanowienia z dnia 21 czerwca 2011 r.

36. Mając powyższe na uwadze, Trybunał stwierdza, że charakter czynu, za który skarżący był ścigany, oraz nałożona na skarżącego kara sprawiają, iż sprawa, w której toczy się badane postępowanie, ma charakter karny w rozumieniu art. 6 Konwencji. Aspekt karny art. 6 ma zatem zastosowanie do faktów niniejszej sprawy. W konsekwencji Trybunał oddala zastrzeżenie Rządu w kwestii niezgodności *ratione materiae*.

2. *Inne przesłanki niedopuszczalności*

37. Trybunał ponadto zauważa, że skarga nie jest ani w sposób oczywisty nieuzasadniona ani niedopuszczalna z innych powodów wymienionych w art. 35 Konwencji. Należy ją zatem uznać za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. *Stanowiska stron*

38. Skarżący zarzucił, że władze (prokuratura i sąd) odmówiły właściwego zbadania sprawy i dopuszczenia zaproponowanego przez niego materiału dowodowego.

39. Rząd argumentował, że skarżący skorzystał ze wszystkich gwarancji proceduralnych oczekiwanych w tego typu sprawie. Sąd krajowy na przykład przekazał sprawę prokuraturze, gdy uznał, że dochodzenie należy uzupełnić. Skarżący miał możliwość zaproponowania materiału dowodowego, a jego wnioski zostały należycie rozpatrzone przez prokuratora. Skarżący nie złożył jednak wniosku o obecność podczas przesłuchania świadków.

40. Rząd wskazał również, że celem postępowania przed sądem nie była ocena winy, a raczej zbadanie zgodności z prawem postanowień prokuratury, opartych przede wszystkim na materiale dowodowym znajdującym się już w aktach sprawy.

2. *Ocena Trybunału*

(a) *Uwagi wstępne*

41. Ustaliwszy, że sprawa objęta jest karnym aspektem art. 6, Trybunał musi stwierdzić, czy zważywszy na szczególne cechy przedmiotowego postępowania krajowego, pełne gwarancje art. 6 mają zastosowanie do faktów niniejszej sprawy.

42. W związku z tym Trybunał zauważa, że w sprawie *Blokhin przeciwko Rosji* ([WI], skarga nr 47152/06, §§ 179-182, 23 marca 2016 r.), stwierdziwszy, że postępowanie przeciwko skarżącemu za popełnienie czynu zagrożonego karą, którego nie zakwalifikowano jako przestępstwo w prawie krajowym ze względu na wiek skarżącego, dotyczyło ustalenia oskarżenia w sprawie karnej, Trybunał zbadał postępowanie w świetle wszystkich gwarancji zapisanych w art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d) Konwencji (zob. *Blokhin*, cytowany powyżej, §§ 211-216).

43. Podobnie w sprawie *Anghel przeciwko Rumunii* (skarga nr 28183/03, §§ 55-69, 4 października 2007 r.), Trybunał zastosował pełen zestaw gwarancji przewidzianych w art. 6 Konwencji do postępowania krajowego, które, choć nie było postępowaniem karnym na mocy prawa krajowego, zostało uznane przez Trybunał za objęte zakresem ochrony gwarantowanej przez aspekt karny art. 6 Konwencji.

44. Z tych powodów i mając na uwadze, że Konwencja gwarantuje prawa, które są praktyczne i skuteczne (zob. m.in. *Artico przeciwko Włochom*, 13 maja 1980 r., § 33, seria A nr 37; *Alekseyev przeciwko Rosji*, skarga nr 4916/07 i dwie pozostałe, § 81, 21 października 2010 r.; oraz *Maskhadova i Inni przeciwko Rosji*, skarga nr 18071/05, § 222, 6 czerwca 2013 r.), Trybunał uważa, że wszystkie gwarancje w ramach aspektu karnego art. 6 Konwencji, zgodnie z wykładnią w odpowiednim orzecznictwie (zob. paragrafy 45-48 poniżej), mają zastosowanie do faktów niniejszej sprawy.

(b) Ogólne zasady

45. Trybunał powtarza, że gwarancje, o których mowa w art. 6 ust. 3 lit. d), są szczególnymi aspektami prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, o którym mowa w ust. 1 rzeczonego artykułu, które to aspekty muszą być brane pod uwagę przy każdej ocenie rzetelności postępowania. Ponadto głównym przedmiotem uwagi Trybunału w kontekście art. 6 ust. 1 Konwencji jest ocena ogólnej rzetelności postępowania w sprawie karnej (zob. *Schatschaschwili przeciwko Niemcom* [WI], skarga nr 9154/10, §§ 100-101, 15 grudnia 2015 r., oraz *Taxquet przeciwko Belgii* [WI], skarga nr 926/05, § 84, 16 listopada 2010 r., z dalszymi odniesieniami). Dokonując tej oceny, Trybunał weźmie pod uwagę całość postępowania, uwzględniając prawa przysługujące obronie, ale także interes społeczeństwa i ofiar w tym, aby przestępstwo było właściwie ścigane (patrz *Schatschaschwili*, cyt. powyżej, § 101, i *Gäfgen przeciwko Niemcom* [WI], skarga nr 22978/05, § 175, ETPCz 2010) oraz w razie potrzeby prawa świadków (zob. m.in. *Al-Khawaja i Tahery przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [WI], skargi nr 26766/05 i 22228/06, § 118, ETPCz 2011). W tym kontekście warto również zauważyć, że dopuszczalność materiału dowodowego jest kwestią regulowaną przez prawo krajowe i sądy krajowe, a jedynym przedmiotem uwagi Trybunału jest zbadanie, czy postępowanie zostało przeprowadzone rzetelnie (zob. *Seton przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 55287/10, § 57, 31 marca 2016 r., z dalszymi odniesieniami).

46. Trybunał sformułował ogólne zasady, które należy stosować w sprawach, w których świadek oskarżenia nie uczestniczył w rozprawie, ale dowód z jego wcześniejszych zeznań został dopuszczony; rzeczone ogólne zasady zostały określone w sprawie *Al-Khawaja i Tahery* (cyt. powyżej, §§ 118-147). Ich podsumowanie można też znaleźć w *Seton* (cyt. powyżej, § 58) i *Blokhin* (cyt. powyżej, §§ 200-202). W tym względzie, zważywszy na orzecznictwo Trybunału, po pierwsze musi istnieć ważny powód nieobecności świadka na rozprawie, a po drugie, gdy wyrok skazujący oparto jedynie lub w zdecydowanym stopniu na składanych poza sądem zeznaniach osoby, której oskarżony nie miał możliwości zadać pytań w postępowaniu przygotowawczym czy na rozprawie, może to oznaczać, że prawo do obrony jest ograniczone w zakresie niespójnym z gwarancjami art. 6 (zob. *Blokhin*, cyt. powyżej, § 201, z dalszymi odniesieniami).

47. Zasady te zostały doprecyzowane w sprawie *Schatschaschwili* (cyt. powyżej, §§ 111-131), w której Wielka Izba potwierdziła, że brak ważnych powodów nieobecności świadka nie może sam w sobie rozstrzygać o nierzetelności procesu, chociaż pozostaje bardzo ważnym czynnikiem, który należy rozważyć przy ocenie ogólnej rzetelności i który może przechylić szalę w kierunku stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d). Ponadto, biorąc pod uwagę, że jego zadaniem jest upewnienie się co do rzetelności całego postępowania, Trybunał musi zbadać istnienie wystarczających czynników równoważących nie tylko w przypadkach, w których dowód z zeznań nieobecnego świadka stanowi jedyną lub decydującą podstawę skazania skarżącego, ale także w przypadkach, w których stwierdza, że nie jest jasne, czy dany dowód był jedyny lub decydujący, lecz mimo to jest przekonany o jego znacznej wadze i fakcie, że dopuszczenie go mogło utrudnić obronę. Zakres czynników równoważących, koniecznych do uznania procesu za rzetelny zależy od wagi dowodu z zeznań nieobecnego świadka. Im ważniejszy dowód, tym większą wagę muszą mieć czynniki równoważące, aby całościowo postępowanie można było uznać za rzetelne (ibid., § 116, zob. także *Seton*, cyt. powyżej, § 59).

48. W tym kontekście jeżeli wyrok skazujący opiera się wyłącznie lub w decydującej mierze na dowodach z zeznań nieobecnych świadków, Trybunał musi poddać postępowanie szczególnie uważnej kontroli (zob. *Blokhin*, cyt. powyżej, § 202).

(c) Zastosowanie tych zasad do faktów rozpatrywanej sprawy

49. Przechodząc do faktów badanej sprawy, Trybunał zauważa, że skarżący został objęty dochodzeniem prokuratury (zob. paragraf 5 powyżej), ale postępowanie zostało ostatecznie umorzone z uwagi na to, że popełnione czyny nie były wystarczająco poważne, aby stanowiły przestępstwo (zob. paragrafy 6 i 10 powyżej). Skarżący, który otrzymał grzywnę od prokuratury, zakwestionował postanowienie przed sądem karnym, korzystając z procedury przewidzianej w art. 278¹ k.p.k.

50. Trybunał przypomina, że w ramach przedmiotowej procedury sądy krajowe zostały wezwane do zbadania zgodności z prawem postanowień prokuratury i nie miały uprawnienia do przesłuchania świadków ani bezpośredniej oceny meritum sprawy. Trybunał niemniej zauważa, iż sąd krajowy dokonał oceny winy skarżącego, stwierdzając w swoim ostatecznym postanowieniu z dnia 23 sierpnia 2011 r., że skarżący „dokonał kradzieży [...] metalowego ogrodzenia” (zob. paragraf 12 powyżej). Czyniąc to, odniósł się do zeznań świadków, którzy nie stawili się przed sądem.

51. Trybunał zauważa, że świadkowie zostali przesłuchani jedynie w toku dochodzenia (zob. paragraf 9 powyżej). W tym kontekście Trybunał musi ocenić, czy istniał ważny powód nieobecności świadków przed sądem, taki jak zgon lub strach, nieobecność ze względów zdrowotnych lub niemożność

dotarcia do świadka (zob. *Schatschaschwili*, cyt. powyżej, § 119, z dalszymi odniesieniami). Trybunał zauważa, że obowiązujące prawo nie zezwalało sądom na przesłuchanie świadków w postępowaniu na podstawie art. 278¹ k.p.k., ponieważ były one zobowiązane do zbadania zażalenia, opierając się na dowodach znajdujących się już w aktach sprawy, a jedynym wyjątkiem była możliwość zbadania dodatkowych dokumentów, jeśli byłaby taka potrzeba (zob. art. 278¹ § 7 k.p.k., cyt. w paragrafie 15 powyżej). Nie jest to jednak ważny powód nieobecności odpowiednich świadków w rozumieniu art. 6 Konwencji. Należy również zauważyć, że nic nie wskazuje na to, aby świadkowie nie byli dostępni lub istniałyby inne trudności w wezwaniu ich do stawienia się przed sądem; podobnie takiej kwestii nie podniósł Rząd (zob. *Blokhin*, cyt. powyżej, § 213).

52. Jeśli chodzi o znaczenie dowodu z zeznań nieobecnych świadków, Trybunał zauważa, że sąd krajowy wydał orzeczenie w sprawie, opierając się na zeznaniach złożonych przez tych świadków. Można z tego wywnioskować, że zeznania te były decydujące dla wniosku sądu (zob. *Schatschaschwili*, § 141, i *Blokhin*, § 212, obie sprawy cyt. powyżej).

53. Pozostaje do ustalenia, czy istniały wystarczające czynniki równoważące w celu zrekompensowania utrudnień, z którymi obrona mierzyła się w wyniku dopuszczenia decydującego dowodu z zeznań nieobecnych świadków (zob. *Schatschaschwili*, cyt. powyżej, § 145). Innymi słowy Trybunał musi upewnić się, że proces oceniany całościowo był rzetelny, pamiętając, że brak ważnego powodu nieobecności świadka oskarżenia jest bardzo ważnym czynnikiem, który należy rozważyć przy ocenie ogólnej rzetelności procesu i może przechylić szalę w kierunku stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d) (zob. orzecznictwo cyt. w paragrafie 47 powyżej). Jednym z ważnych zabezpieczeń byłoby umożliwienie skarżącemu lub obrońcy zadania pytań świadkom na etapie dochodzenia (zob. *Schatschaschwili*, cyt. powyżej, § 131). W aktach sprawy nie ma jednakże dowodów na to, aby obrona została poinformowana o dacie przesłuchania świadków i wydaje się, że skarżący nie był obecny ani reprezentowany podczas przesłuchania przez policję (zob. paragraf 9 powyżej), a Rząd nie przedstawił żadnego uzasadnienia, dlaczego skarżący nie był obecny podczas czynności. Ponadto wydaje się, że skarżący nie otrzymał odpowiedzi na sformułowany przez niego zarzut o zastraszaniu świadków przez policję (zob. paragrafy 11-12 powyżej). W aktach sprawy nie ma dowodów, które wskazywałyby na to, że skarżący w jakikolwiek sposób został poinformowany o terminie przesłuchania świadków przez prowadzących dochodzenie lub zaproszony do udziału w czynności.

54. Trybunał zauważa, że w zażaleniu złożonym do sądu krajowego skarżący wniósł o przeprowadzenie dodatkowego materiału dowodowego i zakwestionował prawdziwość niektórych zeznań świadków (zob. paragrafy 7 i 11 powyżej). Niemniej jednak sąd oparł swoją decyzję wyłącznie

na materiale dowodowym znajdującym się w aktach sprawy (zob. paragraf 12 powyżej).

55. Co więcej w tej kwestii Trybunał zauważa, że zdecydowanie nawet jeżeli sąd nie dysponował kompetencją do przesłuchania świadków, dysponował innymi środkami służącymi rozstrzygnięciu sprawy, które mogły przynajmniej teoretycznie zapewnić lepszą ochronę praw przysługujących obronie. W szczególności Trybunał odnotowuje, że zgodnie z art. 278¹ k.p.k. sądy krajowe miały prawo uchylić postanowienie prokuratury i albo przekazać jej sprawę albo sprawę rozpatrzyć w ramach właściwego postępowania karnego jako sąd pierwszej instancji (zob. paragraf 15 powyżej). Sąd krajowy, który skorzystał z tej możliwości i przekazał sprawę prokuraturze, gdy uznał potrzebę uzupełnienia dochodzenia (zob. paragraf 8 powyżej), nie skorzystał z tej możliwości ani nie zbadał sprawy we właściwym postępowaniu karnym, gdy został wezwany do zinterpretowania materiału dowodowego w aktach sprawy, w tym zeznań świadków. Zamiast tego sąd utrzymał w mocy postanowienie prokuratora z dnia 9 czerwca 2011 r. bez przeprowadzenia materiału dowodowego, ograniczając w ten sposób skarżącemu możliwość zadania pytań świadkom, których zeznania miały decydujące znaczenie. W ten sposób sąd pozbawił skarżącego możliwości rozpatrzenia jego sprawy przez sąd zgodnie z wymogami Konwencji.

56. W związku z powyższym doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d) Konwencji.

II. INNE ZARZUCANE NARUSZENIA POSTANOWIEŃ KONWENCJI

57. Skarżący podniósł dodatkowe zarzuty na podstawie art. 3, art. 6 ust. 1 (bezstronność sądu) i art. 13 Konwencji oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

58. Jednakże, w świetle całego materiału przedstawionego Trybunałowi i w zakresie, w jakim sporne kwestie mieszczą się w jego kompetencjach, Trybunał stwierdza, że zarzuty te nie mają żadnych znamion naruszenia praw i wolności określonych w Konwencji lub Protokołach do niej.

59. Wobec powyższego zarzuty te są w sposób oczywisty nieuzasadnione i podlegają odrzuceniu zgodnie z art. 35 ust. 3 lit. a) oraz ust. 4 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

60. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

61. Skarżący domagał się kwoty 190 000 euro (EUR) tytułem szkody majątkowej oraz kwoty 30 000 EUR tytułem szkody niemajątkowej.

62. Rząd stwierdził, że nie istnieje związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy zarzutem sformułowanym przez skarżącego przed Trybunałem a żądanym odszkodowaniem za szkodę pieniężną. Ponadto Rząd wskazał, że skarżący może ubiegać się o wznowienie postępowania na podstawie art. 465 § 1 k.p.k. Wreszcie argumentował, że stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające słuszne zadośćuczynienie za rzekomą szkodę niemajątkową.

63. Trybunał zauważył, że art. 465 § 1 k.p.k. pozwala na wznowienie postępowania krajowego w celu naprawienia stwierdzonych naruszeń. Biorąc pod uwagę charakter skargi skarżącego na podstawie art. 6 Konwencji, Trybunał uważa, że najwłaściwszą formą zadośćuczynienia w niniejszej sprawie byłoby wznowienie skarżonego postępowania w odpowiednim czasie, na wniosek skarżącego.

64. Z drugiej strony Trybunał uważa, że skarżący doznał pewnej krzywdy, której nie można zrehabilitować wyłącznie wznowieniem postępowania lub stwierdzeniem naruszenia. Mając na uwadze charakter naruszenia i kierując się w ocenie względami słuszności, Trybunał zasądza na rzecz skarżącego kwotę 4 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową powiększoną o podatek należny od tej kwoty.

B. Koszty i wydatki

65. Skarżący domagał się również kwoty 3 000 EUR tytułem kosztów i wydatków.

66. Rząd zauważył, że skarżący nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie tego roszczenia.

67. W świetle posiadanych dokumentów i orzecznictwa Trybunał odrzuca żądanie zwrotu kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

68. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ

1. *Uznaje jednogłośnie zarzut dotyczący rzetelności postępowania w sprawie karnej za dopuszczalny, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;*

2. *Orzeka*, jednogłośnie, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d) Konwencji;
3. *Uznaje*,
  - (a) pięcioma głosami do dwóch, że pozwane państwo winno, w terminie trzech miesięcy od daty, w której niniejszy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, uiścić na rzecz skarżącego tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową kwotę 4 000 EUR (cztery tysiące euro) plus wszelkie należne podatki, przeliczoną na walutę pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu płatności;
  - (b) jednogłośnie, że od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności należne będą odsetki zwykłe od określonej powyżej kwoty, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe.
4. *Oddala* jednogłośnie pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 16 lutego 2021 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Andrea Tamietti
Kancierz

Yonko Grozev
Przewodniczący

Zgodnie z art. 45 ust. 2 Konwencji i Regulą 74 § 2 Regulaminu Trybunału do wyroku załączono opinię odrębną sędziów Pastora Vilanovy i Schukkinga.

Y.G.
A.N.T.

WSPÓLNA CZĘŚCIOWO ROZBIEŻNA OPINIA SĘDZIÓW PASTORA VILANOVY I SCHUKKINGA

1. Nasza opinia rozbieżna dotyczy wyłącznie wypłaty słusznego zadośćuczynienia skarżącemu w odniesieniu do szkody niemajątkowej na podstawie art. 41 Konwencji. Przygotowaliśmy niniejszą wspólną opinię, aby wyrazić nasz sprzeciw wobec stanowiska większości Izby w tej kwestii.

2. Jesteśmy zdania, że w wyroku w niniejszej sprawie: a) w nieuzasadniony sposób odeszło się od orzecznictwa Trybunału w takich sprawach oraz b) w rzeczonym odejściu pominięto potrzebę uzasadnienia na podstawie art. 45 ust. 1 Konwencji.

3. Po pierwsze należy zauważyć, że Trybunał wielokrotnie uznawał, iż ze stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 Konwencji nie wynika, że skarżący został niesłusznie skazany. W rzeczywistości nie można spekulować, co mogłoby się wydarzyć, gdyby nie doszło do naruszenia praw minimalnych, wymienionych w art. 6 ust. 3. W takich okolicznościach Trybunał często przyjmuje pogląd, że stwierdzenie naruszenia samo w sobie stanowi wystarczające słusne zadośćuczynienie (zob. *Sejdovic przeciwko Włochom* [WI], skarga nr 56581/00, § 134, 2006-II; *Ibrahim i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [WI], skarga nr 50541/08 i trzy pozostałe, § 315, ETPCz 2016; oraz *Beuze przeciwko Belgii* [WI], skarga nr 71409/10, § 199, 9 listopada 2018 r.). Warto zauważyć, że takie podejście przyjęto w nie mniej niż trzech wyrokach Wielkiej Izby, w tym dwóch, które wydano niedawno. Izba wydaje się jednak odchodzić teraz od tej ugruntowanej doktryny.

4. Po drugie Trybunał przyjmował również pogląd, że nie ma potrzeby zasądzania kwoty zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową, gdy skarżący jest w stanie uzyskać wznowienie postępowania krajowego po uprzednim skazaniu. W niniejszej sprawie istnieje możliwość ponownego rozpoznania sprawy zgodnie z prawem krajowym. W tym względzie Trybunał wielokrotnie powtarzał, że w przypadku gdy dana osoba została skazana w następstwie postępowania, w którym doszło do naruszenia wymogów art. 6 Konwencji, co do zasady ponowne rozpoznanie sprawy lub wznowienie postępowania, jeśli osoba się o to ubiega, stanowi zasadniczo najwłaściwszą formę zadośćuczynienia za to naruszenie (zob. między innymi, *Sejdovic przeciwko Włochom*, cytowany powyżej, § 126; *Öcalan przeciwko Turcji* [WI], skarga nr 46221/99, § 210 *in fine*, ETPCz 2005-IV; *Cabral przeciwko Holandii*, skarga nr 37617/10, §§ 42-43, 28 sierpnia 2018 r.; oraz *Chernika przeciwko Ukrainie*, skarga nr 53791/11, §§ 82-83, 12 marca 2020 r.). Po raz kolejny wydaje się, że to ugruntowane orzecznictwo zostało zignorowane.

5. Wreszcie art. 45 ust. 1 Konwencji wymaga uzasadnienia wyroków i decyzji Trybunału. Przepis ten wydaje się jasny i nie dopuszczono w nim żadnych wyjątków. Ponieważ nie zastrzeżono inaczej, można wnioskować, że obowiązek uzasadnienia dotyczy całego tekstu wyroku lub decyzji, a nie tylko niektórych fragmentów orzeczenia. Nawet więc jeśli większość chciała oprzeć swoje ustalenia na innym nurcie orzecznictwa lub odejść od źródeł, na które powoływała się mniejszość, miała obowiązek, z całym szacunkiem, w ramach zadań europejskiego arbitra, podać powody, dla których przyjęła swoje stanowisko. Takie rozumowanie wzmocniłoby zasadę pewności prawa w niniejszej sprawie.